

Na restauratie zal het fabriekscomplex, Mommers en Co te Tilburg onderdak bieden aan het Nederlands Textielmuseum.

Van een te krappe fabrikantenwoning kan dit museum van nationaal belang, in 1985 verhuizen naar een deel van het voormalige fabriekscomplex, Mommers en Co aan de Goikestraat. Dit bijzondere industrieel-archeologisch geheel staat op de rijkslijst voor monumenten. In de nieuwe huisvesting zal het Nederlands Textielmuseum uitgroeien tot een industriemuseum van nationale allure.

In februari 1980 zijn de twaalf gebouwen, die behoren tot het zogenaamde Mommers-complex door de gemeente Tilburg aangekocht. Sinds 1982 valt het complex onder de werking van de landelijke monumentenwet. Vijf jaar eerder was de Gemeentelijke Monumentencommissie gestart met een onderzoek naar de industriële gebouwen van de wolnijverheid in Tilburg, waarover een gelijknamig rapport is uitgebracht. Het rapport kreeg bekendheid als voorbeeld van een wetenschappelijke inventarisatie van industriële monumenten. Op basis van dit rapport werd gekozen voor behoud van het Mommerscomplex als gaaf voorbeeld van de 19e en 20e eeuwse ontwikkeling van de Tilburgse textielnijverheid in een kenmerkend industrieel landschap.

Begin 19e eeuw vormde textielnijverheid, naast de landbouw, voor de Tilburgers het voornaamste middel van bestaan.

Met de ontwikkeling van het handwerk naar het gebruik van stoomwerktuigen (medio 19e eeuw) verandert de bedrijfsarchitectuur en de inrichting van de gebouwen.

Vooruitstrevende en kapitaalkrachtige ondernemers gingen er na 1860 toe over hun bedrijven in drie à vier verdiepingen hoge bedrijfsgebouwen in te richten. Deze fabrieken waren groot en zwaar gebouwd en van een architectuur, die ook in de buitenlandse textielcentra voorkwam.

De vormgeving en de structuur ervan hingen samen met verregaande veranderingen in de bedrijfstechniek en het productieproces. Ambachtelijke werkwijzen werden vervangen door industriële technieken.

In het Mommerscomplex hebben zich dezelfde ontwikkelingen afgespeeld.

Vanaf 1978 bestaan er serieuze plannen om het Nederlands Textielmuseum naar het Mommerscomplex over te brengen. De restauratie voor alle gebouwen was aanvankelijk geraamd op 16 miljoen gulden. Dit bedrag kon de gemeente niet beschikbaar stellen. Gekozen is voor de restauratie van de vier oudste gebouwen ten behoeve van het Nederlands Textielmuseum. De resterende gebouwen blijven staan maar worden niet gerestaureerd.

foto's Nederlands Textielmuseum Tilburg

Voor de restauratie, verbouw en inrichting van de vier gebouwen is in totaal 8,5 miljoen gulden beschikbaar. Voorafgaande aan de restauratie zijn opgravingen verricht door de afdeling archeologie van de gemeente Tilburg, omdat er nog enige onduidelijkheden over de vroegste geschiedenis van het fabriekscomplex bestonden.

Het was enigzins voor het eerste dat opgravingen gedaan werden naar een industrieel-archeologisch monument. Het onderzoek gaf een bevredigend resultaat. Ondergrondse rookkanalen en funderingen van twee schoorstenen zijn teruggevonden, evenals een groot reservoir voor spoelwater.

De rookkanalen waren nodig om de rook af te voeren die vrijkwam bij het gebruik van de stoommachines. Op het complex hebben drie schoorstenen gestaan waarvan er nog één intact is.

Van de twee gesloopte schoorstenen zijn de fundamenten teruggevonden. In het waterreservoir werd regenwater verzameld om de wollen stoffen te wassen en te spoelen. De locaties van de funderingen en de kanalen zullen voor een deel op het terrein van het museum aangegeven worden.

De expositieruimte waarover het museum gaat beschikken bedraagt 6.000 m², een veelvoud van de ruimte van Gasthuising 23. Een groot deel hiervan is bestemd voor het centrale en permanente thema in het museum : de textielproducerende mens in Nederland. Hoe leefden, woonden en werkten de mensen die textiel maakten, verwerkten of verkochten ?

Dit zijn vragen waarop in een aantal karakteristieke ruimten het antwoord gegeven zal worden.

Rond deze ruimten, die min of meer chronologisch gerangschikt zullen worden, zullen telkens technische ontwikkelingen, sociaal-economische en artistieke aspecten nader belicht worden.

Wanneer het zover is dat het Nederlands Textielmuseum haar deuren opent, zal de bezoeker in deze afdelingen een constante bedrijvigheid ervaren. Veel apparaten en machines zullen geregeld aan het werk gezet worden door werknemers van het museum. Zo zullen er bijvoorbeeld moderne weefsels vervaardigd worden. Ook worden er demonstraties van de stoommachine gegeven.

Er is een aparte ruimte gereserveerd voor wisseltonstellingen op het gebied van moderne textielkunst en -vormgeving, mode en kleding. Daar worden ook thema's uit de moderne textielgeschiedenis behandeld.

Alle ruimten, ook de bibliotheek, zullen voor minder valide bezoekers goed bereikbaar zijn.

Naast de expositiegedeelten zal er een ruimte komen voor dia- en filmvoorstellingen, waar tevens lezingen op textielgebied gehouden kunnen worden. Ook de cursussen weven, breien, kantklossen en gobelinweven, die al jaren door het Nederlands Textielmuseum georganiseerd worden, zullen in het Mommerscomplex gegeven worden.

